

VADLĪNIJAS

BEZSAIMNIEKA KAĶU
STERILIZĀCIJAS PROGRAMMA

VADLĪNIJAS “BEZSAIMNIEKA KAĶU STERILIZĀCIJAS PROGRAMMA” IZSTRĀDĀTAS AR MĒRĶI

risināt bezsaimnieka kaķu populācijas
jautājumu, ievērojot gan sabiedriskās kārtības,
gan dzīvnieku labturības normas.

Kaķa spēja adaptēties un kaķu skaita
pieaugums mūsdienās rada nepieciešamību
pēc kaķu populācijas kontroles, tomēr tai jābūt
balstītai uz ētiskām un humānām metodēm.

Vadlīnijas izstrādāja:
Nodibinājums “Labdarības fonds Sofi”
(turpmāk – Sofi Fonds).

©Labdarības fonds Sofi, 2025

SATURS

Pamatjēdzieni	4
Bezsaimnieka kaķi un to populācijas kontrole	5
Tiesiskais regulējums par bezsaimnieka kaķiem Latvijas Republikā	12
Likumi un starptautiskie līgumi	13
MK noteikumi	15
Pašvaldību saistošie noteikumi	17
Bezsaimnieka kaķu populācijas pārvaldība	18
Bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmas īstenošana	22
Patvērums sterilizētiem bezsaimnieka kaķiem	29
Pagrabi, to aizvēršana	30
Bezsaimnieka kaķu mājiņas, to izvietošana	30
Pielikums Nr.1 Normas par bezsaimnieka kaķiem spēkā esošajos pašvaldību saistošajos noteikumos	34
Izmantotie avoti	40

PAMATJĒDZIENI

Šo Vadlīniju ietvaros pamatjēdzieni izteikti šādā nozīmē:

- **bezsaimnieka kaķis** – sterilizēts kaķis, kam nav īpašnieka un kas uzturas pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā, kur tam tiek nodrošinātas minimālās labturības prasības (pieejami: barība, ūdens, pajumte);
- **klaiņojošs kaķis** – īpašnieka kaķis, kas ir noklīdis;
- **īpašnieka kaķis āra apstākļos** – sterilizēts kaķis, kas vecāks par sešiem mēnešiem un ir apzīmēts ar mikroshēmu un reģistrēts Mājas (istabas) dzīvnieku reģistrā⁸;
- **bezsaimnieka kaķa labturība** – pamatvajadzību kopums: kaķa izdzīvošanai nepieciešamā barība; brīvi pieejams ūdens; patvērums no nelabvēlīgiem laikapstākļiem;
- **bezsaimnieka kaķa aizsardzība** – kaķa aizsardzība pret cietsirdīgu izturēšanos no cilvēka puses (neatkarīgi no tā, vai cilvēks pats ar darbību vai bezdarbību rīkojas cietsirdīgi, vai šim nolūkam izmanto dzīvnieku, piemēram, suņu rīdīšana uz bezsaimnieka kaķiem);
- **bezsaimnieka kaķu kolonija** – sterilizētu bezsaimnieka kaķu kopums (sākot no trim kaķiem un vairāk), kas uzturas (tiek baroti) noteiktā teritorijā;
- **bezsaimnieka kaķu aprūpētājs** – persona (personu grupa), kas brīvprātīgi, izmantojot savu resursu regulāri / pastāvīgi rūpējas par bezsaimnieka kaķi vai kaķiem kādā noteiktā teritorijā;
- **bezsaimnieka kaķa sterilizācija** – ietver arī kastrācijas jēdzienu (ko pieņemts attiecināt uz runčiem) – ķirurģiska operācija, kuras laikā dzīvniekam pilnībā vai daļēji izņem iekšējos dzimumorgānus, tādējādi pārtraucot dzīvnieka spēju radīt pēcnācējus⁹;
- **bezsaimnieka kaķa sterilizācijas “ņoķer – sterilizē – atlaid” programma** – pasaules praksē piemērojama humāna bezsaimnieka kaķu skaita kontroles programma, kuras pamatā ir kaķu skaita regulējums, novēršot to dabisko vairošanos;
- **bezsaimnieka kaķa eitanāzija** – praktizējoša veterinārārsta veikta veterinārmedicīniska manipulācija kaķa dzīvības funkciju pārtraukšanai, izmantojot zāļu līdzekļus, kuri izraisa tūlītēju un neatgriezenisku sāpīgu zudumu un nāvi, ja kaķa veselības stāvoklis ir nesavietojams ar dzīvību.

BEZSAIMNIEKA KAĶI UN TO POPULĀCIJAS KONTROLE

Kopējo kaķu skaitu pasaulē grūti noteikt. To skaits varētu svārstīties no 600 miljoniem līdz 1 miljardam¹, kur iekļauti gan kaķi-mīldzīvnieki, gan klaiņojoši un bezsaimnieka kaķi (tiek lēsts, ka mājas dzīvi ar saviem īpašniekiem bauda ap 350 miljoniem kaķu, bet klaiņojošo/bezsaimnieka kaķu skaits ir ap 480 miljoniem²).

Tūkstošiem gadu ilgā cilvēka un kaķa līdzāspastāvēšanas laikā cilvēka bezatbildīga attieksme pret kaķi radījusi tādu parādību kā bezsaimnieka kaķis. Gan bezsaimnieka dzīvnieka faktiskais stāvoklis, gan tiesiskā regulējuma nepilnības nedod skaidrību izpratnē, kas īsti ir bezsaimnieka dzīvnieki. Juridiskā statusa nenoteiktība rada problēmu, ka bezsaimnieka kaķim nav piederības, bet personām (gan valsts, gan pašvaldību iestādēm, gan kaķu aprūpētājiem, gan sabiedrībai kopumā) nav juridiskas skaidrības par atbildību, pienākumiem, izdevumiem, kas rodas ar šo kaķu uzturēšanu.

**NEVIENS DZĪVNIEKS GADSIMTIEM ILGAJĀ SASKARSMĒ
AR CILVĒKU NAV MAINĪJIES TIK MAZ KĀ KAĶIS.**

/K. LORENCS/

KAS IR BEZSAIMNIEKA KAĶIS?

1. kaķis, kuram nav īpašnieka;
2. kaķis, par kuru aprūpi uzņēmusies kāda persona, personu grupa vai dzīvnieku aizsardzības organizācija;
3. kaķis, kurš mīt savvaļas apstākļos (minimālā labturība: barība un pajumte).

KĀ ATŠĶIRT, KURŠ IR BEZSAIMNIEKA, KURŠ ĪPAŠNIEKA KAĶIS?

Kaķa uzvedība ir noteicošā, lai atšķirtu, vai kaķis ir īpašnieka kaķis vai bezsaimnieka kaķis.

Īpašnieka kaķis, kas brīvi uzturas āra apstākļos, parasti ir mierīgs un drošs, pēc kaķa uzvedības saprotams, ka tam palīdzība nav nepieciešama, kaķis var būt gan draudzīgi, gan neitrāli noskaņots pret cilvēkiem. Nereti kā atpazīšanas pazīme ir kaķim ap kaklu aplikta kaklasiksniņa, tomēr tā nav obligāta.

Bezsaimnieka kaķis visbiežāk izvairīsies no kontakta ar cilvēkiem (izņemot tam zināmo aprūpētāju, kas tuvojas kaķu barošanas laikā). Kaķa uzvedība ir neitrāla, tas nemeklē cilvēka atbalstu. Sterilizēta bezsaimnieka kaķa atpazīšanas pazīme ir nogriezts kreisās auss galiņš.

Bezpalīdzīgā stāvoklī nonācis īpašnieka kaķis atpazīstams pēc uzvedības – tas būs satraukts, meklēs palīdzību pie garām ejoša cilvēka vai tieši pretēji, izbailēs slēpsies, kaķa uzvedība liecina par trauksmi, bailēm. Savainotam un satrauktam dzīvniekam nepieciešams sniegt palīdzību!

	Bezsaimnieka kaķis	Klaiņojošs kaķis	Mājas kaķis
Īpašnieks	NAV - ilgstoši dzīvo pats savā vaļā	IR, bet kaķis ir pazudis vai aizklīdis no tā	IR pastāvīgs saimnieks
Attieksme pret cilvēku	Parasti izvairās no cilvēkiem	Var būt draudzīgs vai nobijies	Pieradis pie cilvēka klātbūtnes, meklē kontaktu
Uzvedība	Savaļas instinkti, dzīvo kā plēsējs	Apjucis, bet joprojām uzvedas kā mājas kaķis	Tipisks mājas kaķis - rotaļīgs, mierīgs
Izcelsme	Piedzimis vai pamests ārā, ilgi bez aprūpes	Iepriekš dzīvojis mājā	Audzis un dzīvo mājās
Veselības stāvoklis	Var būt vājš, ievainots, nevakcinēts	Iespējams veselīgs, bet apdraudēts bez aprūpes	Parasti vakcinēts, aprūpēts, sterilizēts
Atpazīstamība	Sterilizētam kaķim nogriezts kreisās auss galiņš; nesterilizētiem kaķiem nav atpazīstamības zīmju	Var būt kaklasiksna un/vai mikroshēma	Var būt kaklasiksna; kaķim, kuru laiž ārā, obligāti jābūt apzīmētam ar mikroshēmu

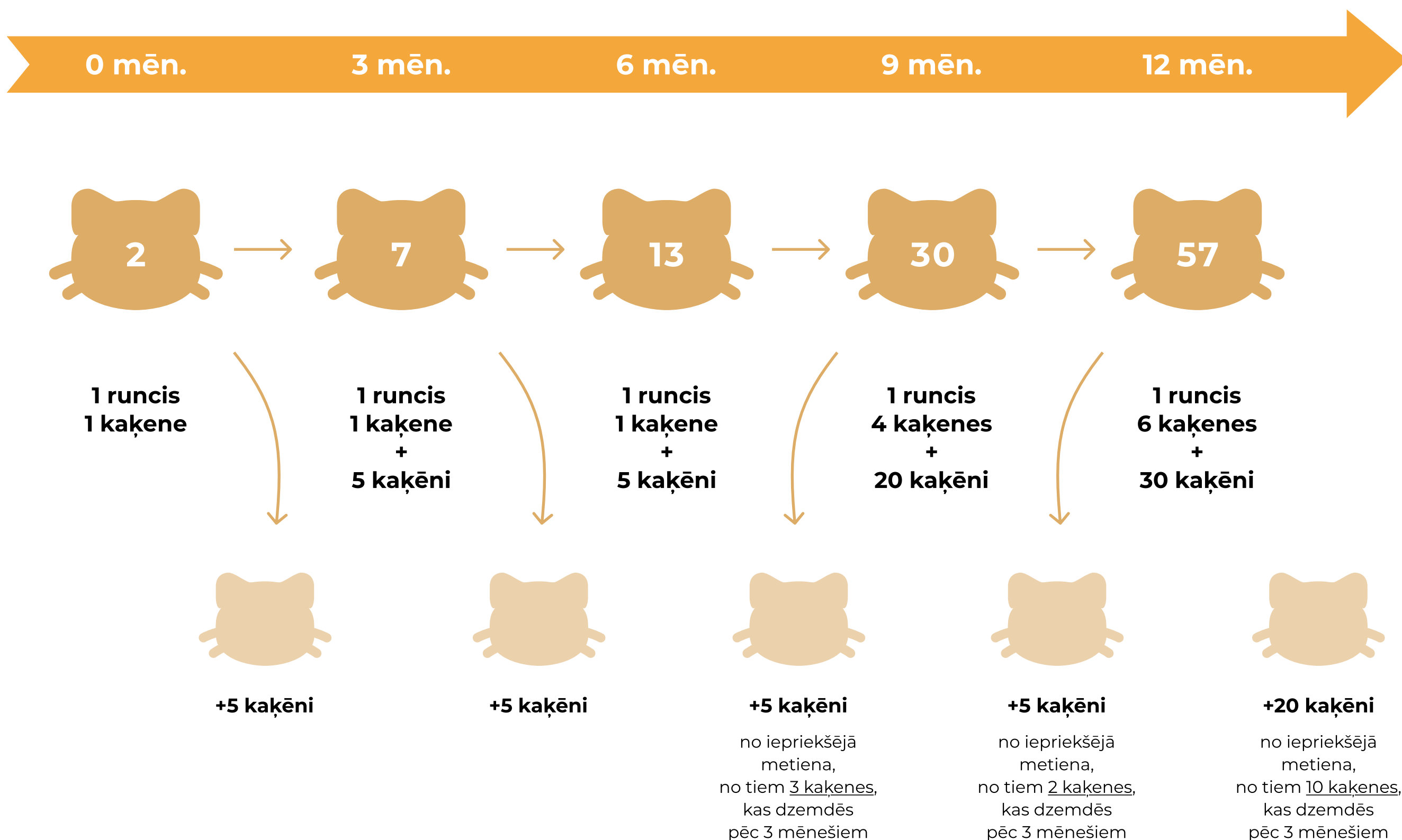
Divi nesterilizēti kaķi un viņu pēcnācēji septiņu gadu laikā var radīt 420 000

kaķu³. Šis aprēķins balstīts uz šādiem faktiem: kaķi var sākt vairoties no sešu mēnešu vecuma, gadā radīt vidēji 1,5 metienus ar vidēji 4 kaķēniem katrā.

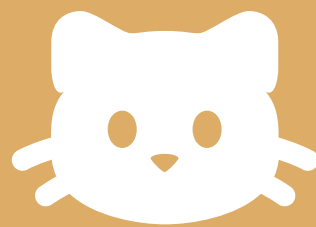
Ja runa ir par bezsaimnieka kaķiem, jāņem vērā, ka liela daļa kaķēnu neizdzīvo, tādējādi to skaits realitātē atšķiras no matemātiskiem aprēķiniem. Tomēr tāpat tas būs aptuveni 100-5000 kaķu septiņu gadu laikā.

Vienkāršots piemērs: aprēķinām iespējamo kaķu pieaugumu ģeometriskā progresijā (ignorējot mirstību un resursu ierobežojumus), cik viens nesterilizētu kaķu pāris var radīt kaķus vienā gadā, ar šādiem pieņēmumiem:

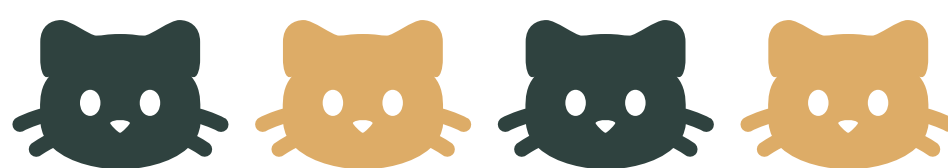
- kaķenei var būt 3 metieni gadā (ik pēc trim mēnešiem);
- kaķene var dzemdēt vidēji 4-6 kaķēnus metienā (vidēji 5 kaķēni metienā);
- apmēram puse no dzimušiem kaķēniem ir mātītes (2-3 mātītes katrā metienā);
- katra mātīte spēj sākt vairoties no 6 mēnešu vecuma.

VIENA NESTERILIZĒTAI KAĶENEI

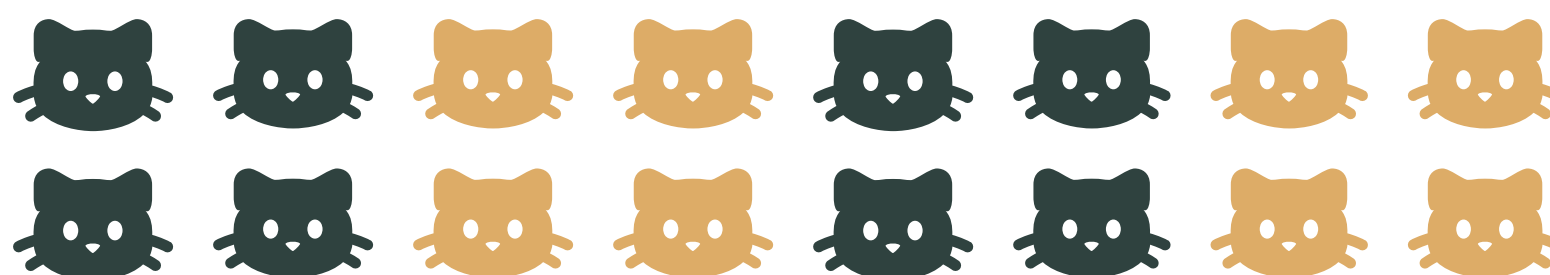
VIENĀ METIENĀ IR 4 KAĶĒNI

PĒC 5 MĒNEŠIEM

PĒC 12 MĒNEŠIEM

PĒC 17 MĒNEŠIEM

Ja pieņem, ka pirmais gads ir lēnākais vairošanās procesā, jo pirmajā pusgadā tikai viena kaķene var radīt pēcnācējus, tas jebkurā gadījumā ir iespaidīgs kaķu skaits – līdz 60 kaķi gadā. Ar katru nākamo metienu pēcnācēju pieaugums kļūst eksponenciāls. Tāpēc bezsaimnieka kaķu sterilizācija veicama pēc iespējas savlaicīgāk un iespējami īsākā laika periodā ir jāsakārto visa kaķu kolonija (ja tajā ir vairāk par vienu kaķeni vai vienu kaķu pāri).

Bezsaimnieka kaķu populācijas kontrole nepieciešama vairāku aspektu dēļ, tai skaitā:

- kaķu labturības nodrošināšanai (jo katrs īpatnis pats par sevi ir vērtība⁴);
- cietsirdīgas izturēšanās pret dzīvniekiem nepieļaušanai (dzīvnieka atstāšana bez aprūpes un dzīvnieka atstāšana bezpalīdzīgā stāvoklī ir aizliegta un sodāma⁵);
- sabiedrības veselības risku novēršanai (mazināt infekcijas slimību izplatīšanās riskus, jo īpaši, ierobežot trakumsērgas izplatību);
- sabiedriskās kārtības uzturēšanai (piemēram, neradot antisanitārus apstākļus bezsaimnieka kaķu apdzīvotās teritorijās);
- kaķu negatīvās ietekmes uz savvaļas vidi mazināšanai (novērst bioloģiskās daudzveidības apdraudējumu).

Kontrolējama bezsaimnieka kaķu skaita saglabāšana dzīvojamā vidē (pilsētā, ciematā u.c.) nepieciešama šīs vides aizsardzības interesēs pret pārmērīgu un cilvēka veselībai bīstamu grauzēju savairošanos.

Pašvaldības ieguvumi, realizējot bezsaimnieka kaķu sterilizāciju ir šādi⁶:

- 1) bezsaimnieka kaķi nav jāizķer, jāizmitina un 14 dienas jāuztur dzīvnieku patversmē, bet sterilizēti tie var uzturēties noteiktās adresēs, par ko pašvaldība ir informēta un kur tos aprūpē pašvaldības iedzīvotāji;
- 2) sterilizēti bezsaimnieka kaķi vairs nevairojas, tie savā teritorijā neielaiž arī citus kaķus;
- 3) bezsaimnieka kaķu sterilizācijas ietvaros tiek atstāti veseli un dzīvotspējīgi dzīvnieki, kas maina sabiedrības attieksmi par labu šādu kaķu esamībai;
- 4) sterilizēts kaķis nerada trokšņus un smakas, kas raksturīgi nesterilizētiem dzīvniekiem pārošanās periodos;
- 5) sterilizētu bezsaimnieka kaķu esamība māju pagalmos, dzīvojamo māju tuvumā nodrošina pret grauzēju invāziju.

Atbilstoši Dzīvnieku aizsardzības likumā definētiem terminiem, dzīvnieka labturība ir tā fizioloģisko un etoloģisko vajadzību nodrošināšanas pasākumu kopums⁷. Par bezsaimnieka kaķu labturību runāt ir grūti, jo šiem kaķiem ir liegts galvenais to labturības pamats – piederība personai, kas par to rūpētos. Domesticēta suga – kaķis – paredz, ka dzīvnieks atrodas cilvēka aprūpē, kontaktā ar cilvēku. Bezsaimnieka kaķis nekļūst par savvaļas dzīvnieku tikai tāpēc, ka cilvēks to ir pametis/atstājis savvaļā.

Bezsaimnieka kaķu labturību ietekmē tādi faktori kā:

- augsti slimību riski;
- kvalitatīvas barības nepieejamība;
- piemērota patvēruma no nelabvēlīgiem laikapstākļiem neesamība;
- augsta mirstība (īpaši kaķēnu vidū);
- ceļu satiksmes negadījumi (traumatisms, nāve);
- suņu uzbrukumi;
- cilvēku cietsirdīga izturēšanās pret šiem kaķiem.

Lai nodrošinātu bezsaimnieka kaķu labturību kaut minimālā apmērā, nepieciešama šo dzīvnieku populācijas pārvaldība. Sofi Fonds iestājas par humānām metodēm šādas pārvaldības īstenošanai, nepieļaujot cietsirdīgu izturēšanos pret bezsaimnieka kaķiem, kā arī veicinot pēc iespējas augstākus to labturības standartus.

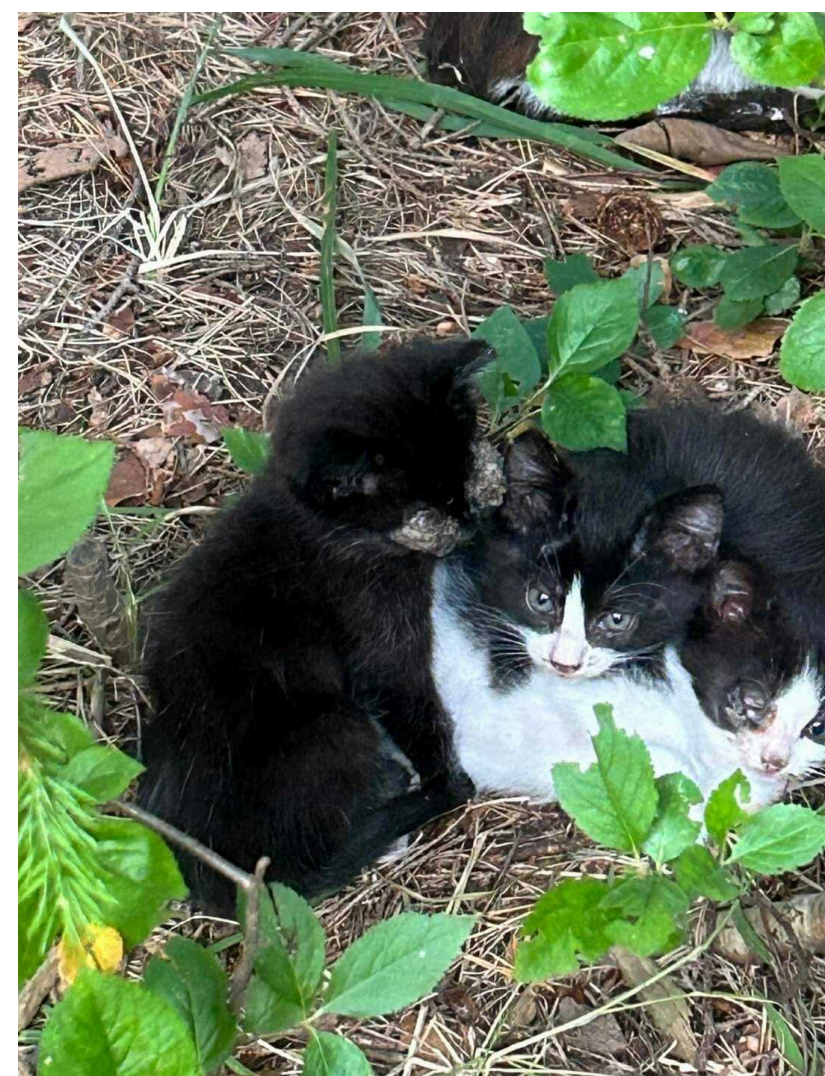

foto no biedrības „DzīvniekuSOS”

TIESISKAIS REGULĒJUMS PAR BEZSAIMNIEKA KAĶIEM LATVIJAS REPUBLIKĀ

Pēc faktiskā stāvokļa Latvijas tiesību aktos kaķis var būt mājas (istabas) kaķis, klaiņojošs kaķis un bezsaimnieka kaķis. Pēc piederības mājas (istabas) un klaiņojošs kaķis ir īpašnieka dzīvnieks, bet bezsaimnieka kaķis ir bez īpašnieka.

foto no biedrības „DzīvniekuSOS”

Atbilstoši Dzīvnieku aizsardzības likumam bezsaimnieka kaķiem ir tiesības uzturēties pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā. Spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā rīcība ar klaiņojošiem dzīvniekiem un bezsaimnieka dzīvniekiem ir atšķirīga.

LIKUMI UN STARPTAUTISKIE LĪGUMI

Eiropas konvencija par mājas (istabas) dzīvnieku aizsardzību paredz, ka konvencijas dalībvalstis apņemas veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu šīs konvencijas noteikumu ievērošanu gan attiecībā uz īpašnieka dzīvniekiem, gan uz klaiņojošiem. Ar klaiņojošu dzīvnieku Konvencijas izpratnē saprotams “mājas (istabas) dzīvnieks, kam nav māju, vai arī tāds mājas (istabas) dzīvnieks, kas atrodas ārpus īpašnieka vai turētāja mājstaimniecības robežām un ko īpašnieks vai turētājs nekontrolē vai tieši nepārrauga”¹⁰ – attiecīgi gan bezstaimnieka, gan īpašnieka dzīvnieks ārpus tā uzraudzības.

Konvencijas III nodaļa veltīta papildu pasākumiem attiecībā uz klaiņojošiem dzīvniekiem, proti, to skaita samazināšanai. Ja dalībvalsts uzskata, ka klaiņojošo dzīvnieku skaits tai rada problēmas, tā veic atbilstošus juridiskus un/vai administratīvus pasākumus, lai to skaitu samazinātu, izmantojot paņēmienus, kas dzīvniekiem rada pēc iespējas mazāk sāpju, ciešanu vai distresa. Jāievēro šādas prasības:

- dzīvniekus sagūstot, tiem rada iespējami mazāk fizisku un garīgu ciešanu,
- sagūstītos dzīvniekus tur vai nogalina atbilstoši šajā konvencijā noteiktajiem principiem.

Dalībvalstis uzņemas apsvērt samazināt suņu un kaķu neplānotu vairošanos, veicinot šo dzīvnieku sterilizāciju, kā arī veicināt, lai klaiņojoša dzīvnieka atradējs par atradumu paziņotu kompetentajai iestādei.¹¹

Dzīvnieku aizsardzības likuma preambulā nostiprināti ētiskas attieksmes pret dzīvniekiem pamatprincipi, kas vienlīdz tieši attiecināms arī uz bezstaimnieka kaķu aizsardzību un labturību.

Cilvēces ētiskais pienākums ir nodrošināt visu sugu dzīvnieku labturību un aizsardzību, jo katrs īpatnis pats par sevi ir vērtība. Cilvēkam ir morāls pienākums cienīt jebkuru radību, izturēties pret dzīvniekiem ar iejutīgu sapratni un to aizsargāt. Nevienam nav atļauts bez pamatota iemesla nogalināt dzīvnieku, nodarīt tam sāpes, radīt ciešanas vai citādi kaitēt.

Spēkā esošās tiesību normas par bezsaimnieka dzīvniekiem attiecināmas uz bezsaimnieka sterilizētiem kaķiem, kas uzturas pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā.

Dzīvnieku aizsardzības likums bezsaimnieka kaķu populācijas kontroli deleģē pašvaldībām, nosakot, ka vietējā pašvaldība var atļaut pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana¹². Kārtību, kādā organizējama bezsaimnieka kaķu populācijas kontrole, pašvaldības nosaka pašvaldību saistošajos noteikumos.

Atbilstoši Dzīvnieku aizsardzības likumam sterilizēts kaķis, kas uzturas pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā, nav uzskatāms par klaiņojošu dzīvnieku¹³, attiecīgi uz šādiem kaķiem nav attiecināmi noteikumi par rīcību ar klaiņojošiem dzīvniekiem.

LR tiesību akti attiecībā uz bezsaimnieka kaķiem regulē sekojošo:

1. sterilizēts kaķis, kas uzturas pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā – saimnieka vai bezsaimnieka – nav uzskatāms par klaiņojošu dzīvnieku¹⁴;
2. sterilizētam bezsaimnieka kaķim ir jābūt apzīmētam¹⁵ – galvenokārt tiek izmantota tāda apzīmēšanas metode kā kreisās auss galiņa nogriešana, kas ir vizuāla pazīme, ka kaķis ir sterilizēts;
3. bezsaimnieka kaķu tiesiskais regulējums deleģēts pašvaldību saistošajos noteikumos¹⁶;
4. pašvaldību saistošajos noteikumos iekļautās prasības satur šādus noteikumus: ir jāsaņem nekustamā īpašuma koplietošanas telpu daļas, kurā paredzēts kaķus izmitināt, īpašnieku un apsaimniekotāja rakstiska atļauja; ir jānodrošina:
 1. kaķu labturība un apzīmēšana;
 2. barošanas vietas sakopšana un
 3. ka kaķi netraucē apkārtējo īpašumu īpašniekus;
5. bezsaimnieka kaķi dzīvnieku ķērājs nogādā pie praktizējoša veterinārārsta un ne ātrāk kā 24 stundas pēc kaķa sterilizācijas to nogādā atpakaļ vietā, kur kaķis noķerts¹⁷.

Bezsaimnieka kaķa sterilizāciju un auss gala nogriešanu var veikt tikai praktizējošs veterinārārsts. Saskaņā ar Veterinārmedicīnas likumu, tiesības nodarboties ar veterinārmedicīnisko praksi ir praktizējošam veterinārārstam. Šis likums nosaka aizliegumu veterinārārstiem izdarīt dzīvniekam to izskatu pārveidojošas vai citas neārstnieciskas operācijas, izņemot, ja operācija nepieciešama dzīvnieka vairošanās funkciju pārtraukšanai¹⁸.

MK NOTEIKUMI

MK 25.06.2024 noteikumi Nr.411 "Mājas (istabas) dzīvnieku labturības un aizsardzības noteikumi" nosaka īpašās prasības kaķa turēšanai, tai skaitā, prasības, kas jāievēro, lai kaķis varētu uzturēties ārpus tā īpašnieka vai turētāja lietošanā esošas teritorijas. Saskaņā ar šiem noteikumiem brīvi uzturēties ārpus īpašnieka teritorijas, atļauts tikai kaķiem, kas vecāki par sešiem mēnešiem, ir sterilizēti un ir apzīmēti ar mikroshēmu un reģistrēti atbilstoši normatīvajiem aktiem par mājas (istabas) dzīvnieku reģistrācijas kārtību (41.punkts).

Nesterilizēts kaķis var uzturēties ārpus īpašnieka teritorijas, ja ir ievērota viena no šādām prasībām:

1. to ved pie pavadas;
2. tas atrodas pārvietošanai paredzētā somā, konteinerā vai būrī (42.punkts).

Prasības kaķu izķeršanai, dzīvnieku ķērāja pienākumus, apmācības programmu, apmācības un reģistrācijas kārtību, kā arī dzīvnieku ķērāja apliecības izsniegšanas un anulēšanas kārtību nosaka MK 02.10.2012.g. noteikumi Nr.678 "Klaiņojošu suņu un kaķu izķeršanas prasības". Šajos noteikumos tieši uz bezsaimnieka kaķiem attiecināmi divi punkti, kuros noteikts, ka: noķerot kaķi dzīvnieku ķērājs pēc iespējas ātri nogādā pie praktizējoša veterinārārsta (20.punkts) un atpakaļ noķeršanas vietā kaķi nogādā ne ātrāk kā 24 stundas pēc kaķa sterilizācijas (21.punkts).

No vispārējās kārtības, kas noteikta dzīvnieku ķērājiem, uz bezsaimnieka kaķu sterilizācijas kārtību attiecināmas arī normas par:

1. noķerto dzīvnieku reģistrāciju (22.punkts) un informācijas glabāšanu (23.punkts);
2. dzīvnieku ķeršanas veidu – izvēlēties paņēmienus un aprīkojumu, kas dzīvniekam nerada sāpes un ciešanas (24.punkts);
3. dzīvnieku ķērāja pienākumu savu pienākumu izpildes laikā pēc jebkuras personas pieprasījuma uzrādīt apliecību un informēt par veterinārmedicīniskās aprūpes iestādi, uz kuru nogādās noķerto dzīvnieku (27.punkts).

Par katru noķerto dzīvnieku reģistrē šādu informāciju:

1. dzīvnieka suga;
2. dzīvnieka identifikācijas dati, ja tādi ir;
3. dzīvnieka krāsa (vai citas raksturīgas pazīmes);
4. dzīvnieka veselības stāvoklis;
5. dzīvnieka noķeršanas vieta (adrese), datums un laiks;
6. dzīvnieka izmitināšanas vieta.

Minēto informāciju pēc pieprasījuma jāuzrāda Pārtikas un veterinārā dienesta inspektoram un jāglabā divus gadus pēc pēdējā ieraksta izdarīšanas.

To informāciju ir pienākums glabāt ķērājam, kas var būt gan fiziska persona, gan juridiska (biedrība, nodibinājums vai cita veida komersants).

Faktiski dzīvnieku ķeršana kā darbība neatšķiras no tā, vai kaķis ir klaiņojošs vai bezsaimnieka. Atšķiras tālākās darbības, kas notiek ar dzīvnieku pēc tā noķeršanas – klaiņojošu dzīvnieku atdod tā īpašniekam (ja dzīvnieks ir identificējams un tā īpašnieks atrodams) vai nogādā dzīvnieku patversmē¹⁹; bezsaimnieka kaķi nogādā veterinārajā klīnikā, kur to sterilizē, un pēc tam nogādā atpakaļ vietā, no kurienes tas tika paņemts un kur kaķim ir tiesības nodzīvot tam atvēlēto mūžu.

PAŠVALDĪBU SAISTOŠIE NOTEIKUMI

No 29 spēkā esošiem pašvaldību saistošajiem noteikumiem²⁰, normas par bezsaimnieka kaķiem iekļautas 26 noteikumos (saistošo noteikumu attiecīgo normu apkopojumu skatīt Pielikumu Nr.1).

Galvenokārt pašvaldību saistošajos noteikumos atkārtota Dzīvnieku aizsardzības likuma 8.panta ceturtās daļas norma – par atļauju dzīvojamo māju tuvumā turēt bezsaimnieka kaķus. Lielā daļā pašvaldību noteikumu noteiktas sabiedriskās kārtības normas – uzturēt kaķu barošanas vietas kārtība. Tikai vienā pašvaldībā – Ķekavas novads – noteikts pienākums reģistrēt un uzskaitīt bezsaimnieku kaķu kolonijas novada pašvaldībā.

Neskatoties uz regulējumu gan Eiropas konvencijā par mājas (istabas) dzīvnieku aizsardzību, gan Dzīvnieku aizsardzības likumā, gan MK noteikumos Nr.678, gan pašvaldību saistošajos noteikumos – tomēr nav atrisināti būtiski jautājumi: īpašumtiesības uz kaķi; bezsaimnieka kaķa juridiskais statuss un tā labturības prasības.

BEZSAIMNIEKA KAĶU POPULĀCIJAS PĀRVALDĪBA

Atbilstoši spēkā esošajām tiesību normām, klaiņojošu un bezsaimnieka dzīvnieku populācijas kontrole ir pašvaldības funkcija.

Bezsaimeieka kaķu populācijas pārvaldība ir aktuāla pašvaldībās, kurās konstatējama bezsaimeieka kaķu problēma:

- apzināts bezsaimeieka kaķu skaits un tas turpina pieaugt;
- teritorija ir riska grupā (piemēram, mazdārziņi, kuros visbiežāk tiek atstāti kaķi pēc vasaras atpūtas sezonas);
- daudzdzīvokļu rajoni, kuros zems dzīvnieku īpašnieku atbildības līmenis;
- lielās pilsētas, kur vērojams bezsaimeieka kaķu un sabiedrības līdzāspastāvēšanas konflikts);
- ir sabiedrības pieprasījums risināt bezsaimeieka kaķu jautājumu.

Kaķu populācijas pārvaldībai jābūt plānotai, mērķtiecīgai un efektīvai.

Vēsturiski pielietotās kaķu populācijas kontroles “gan jau redzēs” un “nevajag iejaukties, daba pati tiks galā” metodes ir slikta izvēle ne tikai kaķiem, bet arī sabiedrībai un videi. Bezsaimeieka kaķu likvidācija kā metode vairs nav pieņemama mūsdienu sabiedrībai.

Bezsaimeieka kaķu populācijas pārvaldība (kontrole) nepieciešama:

- sabiedrības veselības interesēs (zoonožu²¹ novēršanai);
- sabiedriskās kārtības nodrošināšanai (sūdzības par bezsaimeieka kaķiem nereti saistītas ar personu nevēlēšanos redzēt slimus, izbadējušos vai mirušus dzīvniekus publiskā telpā, kā arī ar iespējamiem antisanitāriem apstākļiem šādu kaķu barošanas vietās u.tml.);
- savvaļas dabas interesēs (kaķis kā plēsoņa apdraud savvaļas sugas, jo īpaši putnu un sīko zīdītāju sugas, kas būtiski ietekmē bioloģisko daudzveidību);
- bezsaimeieka kaķu aizsardzībai un labturības nodrošināšanai – jāatzīst, ka bezsaimeieka kaķis ir cilvēka bezatbildības sekas, ar kurām jāaskaras un kuras jārisina pašvaldībai, ievērojot dzīvnieku aizsardzības pamatprincipus.

Bezsaimnieka kaķu populācijas pārvaldībā iesaistītās personas:

- **pašvaldība** – ar Dzīvnieku aizsardzības likumu deleģēts šo jomu reglamentēt pašvaldību saistošos noteikumos;
- **sabiedrība** – kas nosacīti dalāma trīs grupās: viena daļa, kuriem šos kaķus žēl un kuri tos cenšas glābt savu iespēju robežās; otra daļa, kuriem šie kaķi izraisa riebumu, naidīgumu un kuri tos pieprasa likvidēt; trešā daļa – vienaldzīgie;
- **bezsaimnieka kaķu aprūpētāji** – brīvprātīgie, kuri savu resursu (laika, finanšu, cilvēkresursu) ietvaros uzņēmušies rūpes par bezsaimnieka kaķi vai kaķiem to uzturēšanās vietās;
- **dzīvnieku aizsardzības organizācijas** – rūpēs par bezsaimnieka kaķu aizsardzību iesaistās gan bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmas īstenošanā (organizē un īsteno kaķu sterilizāciju), gan sniedz atbalstu kaķu aprūpētājiem (informatīvu, materiālu, emocionālu u.c.), gan palīdz ar veterinārās palīdzības nodrošināšanu slimiem vai traumētiem bezsaimnieka kaķiem;
- **veterinārārsts** – veterinārmedicīniskā pakalpojuma sniedzējs, jo dzīvnieku sterilizāciju vai eitanāziju tiesīgs veikt tikai praktizējošs veterinārārsts.

Faktori, kas ietekmē bezsaimnieka kaķu populācijas veidošanos:

- kaķu pamešana, kaķu klaiņošana (personu bezatbildīgas rīcības rezultātā daļa kaķu nonāk “uz ielas”, kur tiem jāizdzīvo bez īpašnieka aprūpes);
- augsta kaķu reproduktīvā kapacitāte (kaķenēm sākot no 5-6 mēnešu vecuma var būt 1-2 metieni gadā, katrā metienā līdz 10 kaķēniem²²; 1-3 metieni gadā, katrā 2-6 kaķēni²³);
- nesterilizēti īpašnieka kaķi, kas tiek turēti ārā apstākļos (spēkā esošās normas pieļauj ārā apstākļos turēt kaķus, kas ir vecāki par sešiem mēnešiem un ir sterilizēti);
- nav obligātas visu kaķu reģistrācijas prasības mūsu valstī (apzīmēti un reģistrēti kaķi ir identificējami ar tā īpašnieku, tas saucams pie atbildības par kaķu turēšanas noteikumu pārkāpumiem);

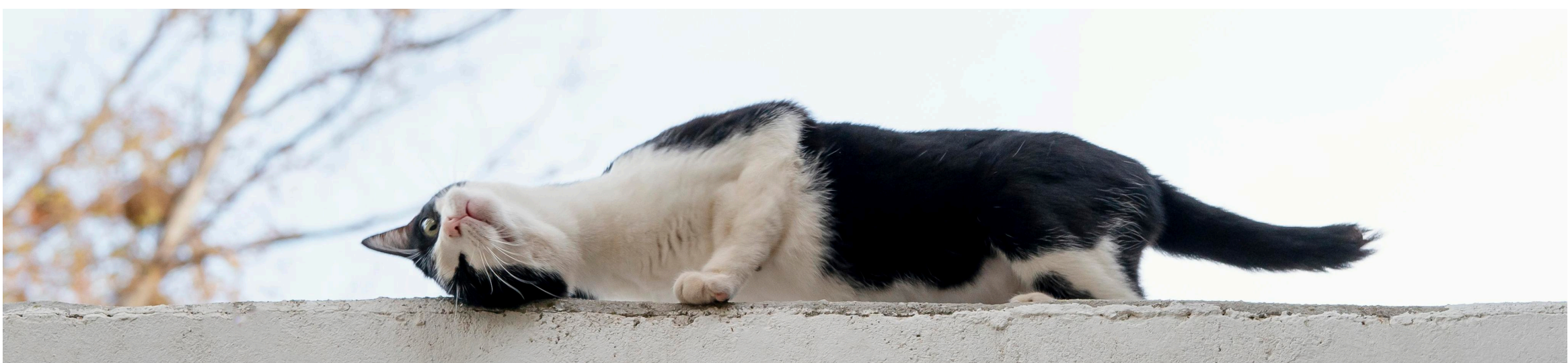
- sabiedrībā izplatīts mīts, ka kaķis viegli adaptējas dzīvei (izdzīvošanai) savvaļas apstākļos – bezatbildīgiem kaķu īpašniekiem vai turētājiem tas kalpo kā iegansts kaķa pamešanai, īpaši tas vērojams mazdārziņu teritorijās pēc atpūtas sezonas beigām.

Bezsaimnieka kaķu kolonijas veidojas vietās, kur tiem ir pieejami resursi izdzīvošanai – galvenokārt, pieejama barība. Ja bezsaimnieka kaķu koncentrēšanās kādā vietā (teritorijā) nav vēlama, ir jāparūpējas, lai tajā nebūtu kaķiem pieejama barība. Tas, protams, jādara saprātīgi, jo dzīvnieka atstāšana bez aprūpes ir uzskatāma par cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku un ir aizliegta saskaņā ar Dzīvnieku aizsardzības likuma 4.pantu. Pie barības pieejamības jau pieradušus kaķus jāpārvieto uz citu teritoriju ar šo pašu metodi – jāizvieto barība teritorijā, kurā kaķiem būs iespēja uzturēties. Pamazām kaķiem izveidosies ieradums iet pēc barības uz to vietu, kur tiem tā tiek piedāvāta (novietota).

Bezsaimnieka kaķu pārvaldība jāplāno kā ilgtermiņa programma, jo tā nebeidzas tikai ar konkrēta kaķa sterilizāciju un atvešanu atpakaļ tā dzīves vietā. Sterilizētam bezsaimnieka kaķim ir tiesības nodzīvot sev atvēlēto mūžu, kā arī tiesības uz labturības minimumu: barību, ūdeni, patvērumu.

Tāpat bezsaimnieka kaķu pārvaldībā iekļaujamās tieši nesaistītas rīcības:

- Sabiedrības izglītošana;
- Dzīvnieku īpašnieku atbildības līmeņa celšana (preventīvas darbības);
- Dzīvnieku īpašnieku saukšana pie atbildības par dzīvnieku turēšanas noteikumu pārkāpumiem;
- Kaķu, no kuriem nav plānots gūt pēcnācējus, sterilizācija;
- Kaķu apzīmēšana un reģistrācija.

Kaķu apzīmēšanas metodes:

- Vizuāli redzamās: kaklasiksna; tetovējums (ausī); auss galiņa nogriešana;
- Vizuāli neredzama: mikroshēma.

Apzīmēšana ar tetovējumu vai mikroshēmu paredz otru obligātu darbību – reģistrēšanu datubāzē (pašvaldības vai vienotā valsts datubāzē), kas apzīmēšanu sasaista ar kaķa piederību kādam. Ja šādi apzīmēts kaķis tiek nogādāts dzīvnieku patversmē, pēc datubāzes datiem ir identificējama par kaķi atbildīgā persona.

foto no biedrības „DzīvniekuSOS”

BEZSAIMNIEKA KAĶU STERILIZĀCIJAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA

Bezsaimeieka kaķu sterilizācijas programma šajās Vadlīnijās balstīta uz pasaulē plaši piemēroto “noķer-sterilizē-atlaid” programmu – kas ir humāna kaķu izķeršanas, sterilizēšanas un nogādāšanas atpakaļ to ierastajā dzīves vidē metode, kā arī uz Dzīvnieku aizsardzības ētikas padomes Vadlīnijām Bezsaimeieka kaķu sterilizācijas kārtībai, izmantojot pašvaldību piešķirto finansējumu²⁴.

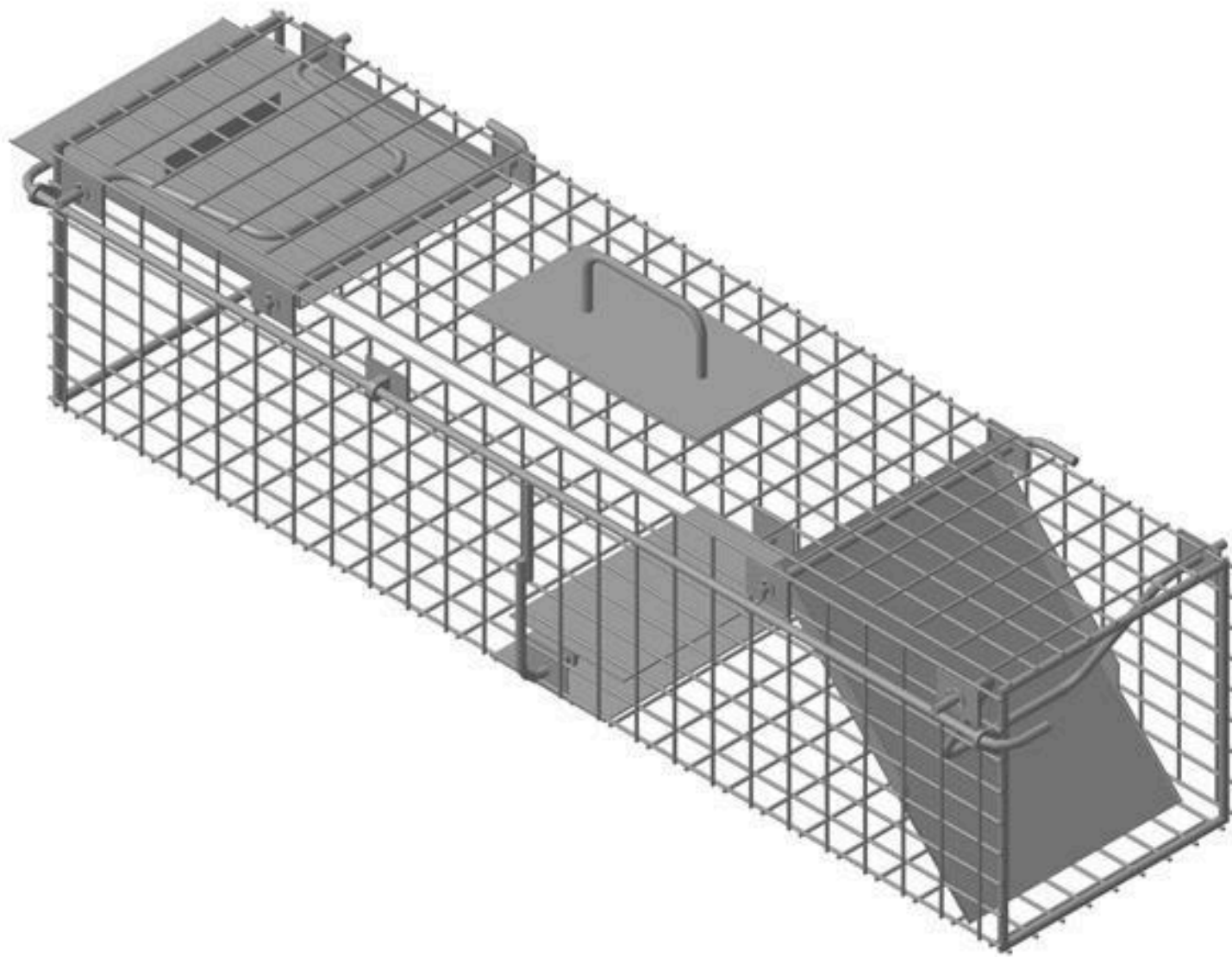
Programmas mērķis ir izveidot stabilu kaķu populāciju, kurā tie vairs nevairojas, to dabiskais dzīves cikls regulē kaķu.

Bezsaimeieka kaķu sterilizācijas programma īstenojama saskaņā ar apkārtējo iedzīvotāju attieksmi – ja nozīmīga daļa iedzīvotāju ir pret šādu kaķu atrašanos to dzīvojamās telpas tuvumā vai arī ja nav nodrošināma pienācīga kaķu aprūpe pēc to sterilizācijas, bezsaimeieka kaķi nav vedami atpakaļ uz to izķeršanas vietu. Šādi jautājumi jārisina individuāli, meklējot citu risinājumu, kur kaķus izvietot. Nav pieļaujams, ka sterilizēti bezsaimeieka kaķi paliek bez aprūpes vai arī vietā, kur tiem draud briesmas (piemēram, cietsirdība no to personu puses, kuri šos kaķus nevēlas savā tuvumā).

Bezsaimeieka kaķu sterilizācijas programmas īstenošanai nepieciešami resursi:

- informācija par bezsaimeieka dzīvnieku sterilizācijas nepieciešamību; bezsaimeieka dzīvnieku pieteikšanu sterilizācijai; atbalsta iespējām bezsaimeieka dzīvnieku sterilizācijai u.c. informatīvs atbalsts bezsaimeieka dzīvnieku aprūpē;
- cilvēkresurss kaķu ķeršanai un nogādāšanai uz sterilizāciju, pēc tam atpakaļ uz to mītnes vietu – brīvprātīgie, dzīvnieku aizsardzības organizācijas (obligāta dzīvnieku ķērāja apliecība personām, kas nodarbojas ar bezsaimeieka kaķu ķeršanu²⁵);

- inventārs kaķu ķeršanai un nogādāšanai uz/no veterinārās klīnikas (ķeramais būris; pārvadāšanas konteiners, cits aprīkojums ķeršanas veikšanai);

- transports kaķu pārvadāšanai;
- finanšu resurss veterinārmedicīnas pakalpojumu segšanai;
- cilvēkresurss un finanšu resurss sterilizēto kaķu barošanai, turpmākai aprūpei.

Šie resursi apvienojami no pašvaldībai, dzīvnieku aizsardzības organizācijām, sabiedrībai, bezsaimnieka kaķu aprūpētājiem pieejamiem resursiem. Tā kā bezsaimnieka kaķis ir cilvēka bezatbildības sekas, tā aizsardzība ir sabiedrības kopējā rūpe.

Programmā iesaistīti vairāki dalībnieki, kur katram ir sava loma un mērķis. Tāpēc ir nepieciešama visiem dalībniekiem saprotama kārtība, kā īstenojama bezsaimnieka kaķu sterilizācija, lai ar šo programmu sasniegtu ilgtermiņa mērķus – ierobežotu kaķu vairošanos.

Fonda izstrādātā bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmā iesaistīto fizisko un juridisko personu loks:

- **Sofi fonds** – izstrādā bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmu; uzrauga programmas īstenošanas kārtību; apmaksā veterinārmedicīniskos pakalpojumus; veic sabiedrības informēšanas un sabiedrības izglītošanas funkciju par bezsaimnieka kaķu populācijas kontroli;
- **Pašvaldība** – tieši ieinteresēta bezsaimnieka kaķu populācijas kontrolē, kas ir pašvaldības funkcija saskaņā ar Latvijas tiesību aktiem; programmas ietvaros pašvaldība iegūst adrešu reģistru, informāciju par sterilizēto kaķu skaitu, ziņas par pieteikumu daudzumu u.t.t. – kas nepieciešams informētībai par bezsaimnieka kaķu problēmas esamību/neesamību tās administratīvajā teritorijā;
- **Dzīvnieku aizsardzības organizācija** - tiešā bezsaimnieka kaķu sterilizācijas īstenotāja konkrētā teritorijā: organizē un īsteno bezsaimnieka kaķu sterilizācijas kārtību (no pieteikuma saņemšanas līdz sterilizēta kaķa nogādāšanai atpakaļ tā dzīves vietā); organizē bezsaimnieka kaķu ķeršanu un nogādāšanu uz veterināro klīniku, ar praktizējošu veterinārārstu saskaņojot dzīvnieku sterilizācijas laikus, konkrētajā laikā iespējamo sterilizējamo dzīvnieku skaitu u.c.; uztur pieteikumu, sterilizēto kaķu adrešu un bezsaimnieka kaķu aprūpētāju reģistru;
- **Veterinārmedicīnas pakalpojumu sniedzēji** – sadarbība ar vienu vai vairākiem pakalpojuma sniedzējiem; programmas ietvaros nepieciešamie veterinārmedicīniskie pakalpojumi: dzīvnieka apskate; sterilizācija (ja nepieciešams – eitanāzija); dzīvnieka apzīmēšana (auss gala nogriešana); diennakts turēšana; praktizējošs veterinārārsts: izvērtē bezsaimnieka kaķa vispārējo veselības stāvokli, turpmāko dzīvotspēju un pieņem lēmumu par kaķa sterilizāciju, ārstēšanu (ja nepieciešams) vai eitanāziju, sterilizē un apzīmē (nogriežot kreisās auss galu) bezsaimnieka kaķi, nodrošina kaķa uzturēšanos klīnikā nepieciešamajā pēcoperācijas periodā (pēcoperācijas perioda ilgumu runčiem un kaķenēm izvērtē praktizējošs veterinārārsts, bet tas nedrīkst būt mazāks: runcim – līdz nav pilnībā izgājusi narkoze; kaķenei – par vismaz vienu diennakti);

- **Bezsaimnieka kaķu aprūpētāji** – saziņā ar dzīvnieku aizsardzības organizāciju, kura atbildīga par programmas īstenošanu noteiktā pašvaldībā, patstāvīgi var nogādāt bezsaimnieka kaķus uz sterilizāciju veterinārmedicīnas pakalpojuma sniedzējam, kas ir programmas sadarbības partneris;
- **Sabiedrība** – no sabiedrības atsaucības (ziņojot par adresēm, kurās mīt bezsaimnieka kaķi) atkarīga bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmas īstenošanas efektivitāte un lietderība.

Bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmas īstenošana veicama:

- ievērojot dzīvnieku aizsardzības un labturības prasības (to ķeršanas, transportēšanas, sterilizācijas, aprūpes laikā);
- organizējot bezsaimnieka kaķu sterilizāciju noteiktā kārtībā:
 1. ziņojumu saņemšana no iedzīvotājiem (gan bezsaimnieka kaķu aprūpētājiem, gan jebkura sabiedrības pārstāvja);
 2. saziņa ar sterilizācijai pieteikto kaķu aprūpētāju (noskaidrojot iespējami precīzu kaķu kopskaitu, kaķu dzīves telpu un slēptuves, vispārējo situāciju, kaķu barotājus vai citus kaķu iztikas avotus, kaķu izdzīvošanas parametrus, piemēram, mājas iedzīvotāju, iestādes darbinieku, sētnieka attieksmi u.c. informāciju);
 3. sadarbība ar bezsaimnieka kaķu aprūpētāju (jo īpaši to ķeršanā);
 4. sadarbība ar veterinārārstu vai veterināro klīniku savlaicīgai noķerto bezsaimnieka kaķu nogādāšanai un sterilizēšanai;
- plānojot katras bezsaimnieka kaķu kolonijas kaķu sterilizāciju tādējādi, lai tajā maksimāli īsā periodā tiktu sterilizēti vismaz 80-90% kaķu, ideālā variantā – visi 100%;
- reģistrējot informāciju par sterilizētiem bezsaimnieka kaķiem (adrese, kurā mīt bezsaimnieka kaķi; sterilizēto bezsaimnieka kaķu dzimums, skaits; bezsaimnieka kaķu aprūpētāja kontaktinformācija; cita informācija);
- ievērojot valstī noteiktās normas bezsaimnieka kaķu sterilizācijas īstenošanā: dzīvnieku ķeršanu veic persona, kas saņēmusi dzīvnieku ķērāju apliecību²⁶; dzīvnieku transportēšana saskaņā ar spēkā esošām prasībām;

- nepastarpināti bezsaimnieka kaķu aprūpētājam nogādājot kaķi pie veterinārārsta; pastarpināti pieaicinot dzīvnieku aizsardzības organizāciju bezsaimnieka kaķa noķeršanai, nogādāšanai pie veterinārārsta un atvešanai atpakaļ uz mītnes vietu.

Bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmā iekļaujami abi dzimumi.

Šķietami atrisināma bezsaimnieka kaķu vairošanās vien ar kaķeņu sterilizāciju, tomēr arī runči sterilizējami, tai skaitā to uzvedības dēļ: sūdzības bieži saistītas ar smakām (urīna smidzināšana); trokšņošanu (skaļa ņaudēšana naktīs); runču savstarpējās cīņas

Īstenojot bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programmu būtiski ir visus nozīmīgos jautājumus par kaķu turpmāko likteni noskaidrot pirms kaķu sterilizācijas:

- obligāti sazināties ar konkrēto kaķu aprūpētāju, pārliecinoties, ka kaķi arī turpmāk tiks aprūpēti vai arī tiks rasta alternatīva, ka kaķu aprūpi uzņemsies kāds cits;
- noskaidrot apkārtējo iedzīvotāju attieksmi pret bezsaimnieka kaķiem, lai mazinātu riskus, ka sterilizētie kaķi pēc tam tiek likvidēti (indēti, dedzināti, sisti u.t.t.) personu nepatikas dēļ;
- saskaņot kaķu mājiņu izvietojumu ar namu apsaimniekotājiem / nekustamo īpašumu īpašniekiem (to pārstāvjiem) – tas ir būtiski gan kaķu aizsardzībai, gan kaķu aprūpētāju drošībai.

Bezsaimnieka kaķu sterilizācijas īstenošanā jānodrošina, ka izķeršanas laikā teritorijā neatrodas īpašnieku kaķi – tiem jābūt atpazīstamiem ar atšķirības zīmēm (pamatā tās ir kaklasiksna), kā arī jānodrošina jau sterilizētu bezsaimnieka kaķu apzīmēšana ar kreisās auss galiņa nogriešanu, kas ir vizuāla atpazīstamības zīme, ka šis kaķis nav jāķer atkārtoti. Šim nolūkam ļoti būtisks ir kontakts ar kaķu aprūpētāju, kurš pārzina savu aprūpējamo kaķu koloniju.

Sterilizēto bezsaimnieka kaķu koloniju ne tikai nepieciešams aprūpēt, bet arī pārzināt tajā mītošos kaķus – ja kolonijai pievienojas jauns kaķis (neskatoties uz vispārējo pieņēmumu, ka kaķi savu koloniju sargā, nelaižot tajā svešus kaķus, tomēr var būt gadījumi, kad kāds pamests kaķis pievienojas jau esošai barošanas vietai):

- jānoskaidro, vai tas ir īpašnieka kaķis vai klaiņojošs kaķis;
- par klaiņojošu kaķi, kas ir ar cilvēku draudzīgs, redzams, ka pamests mājas kaķis, jāziņo dienestam, kas nodrošina klaiņojošo dzīvnieku nogādāšanu dzīvnieku patversmē, kas īsteno pašvaldības pakalpojumu klaiņojošo dzīvnieku uzturēšanai, vai arī pašu spēkiem jāmēģina tam atrast esošās vai jaunas mājas;
- ja jaunais kaķis nav socializējams vai citu iemeslu dēļ paliek sterilizēto kaķu kolonijā, tam nodrošināma sterilizācija;
- ja kolonijas kaķenei piedzimst kaķēni (piemēram, tā nav bijusi savlaicīgi sterilizēta, pievienojusies kolonijai vēlāk), kaķēnus pēc iespējas jāradina pie cilvēka, lai var tiem atrast mājas; kaķēnus, kuri nav socializējami, jāsterilizē pēc iespējas ātrāk (konsultējoties ar veterinārārstu), lai nepieļautu to tālāku vairošanos.

foto no biedrības „DzīvniekuSOS”

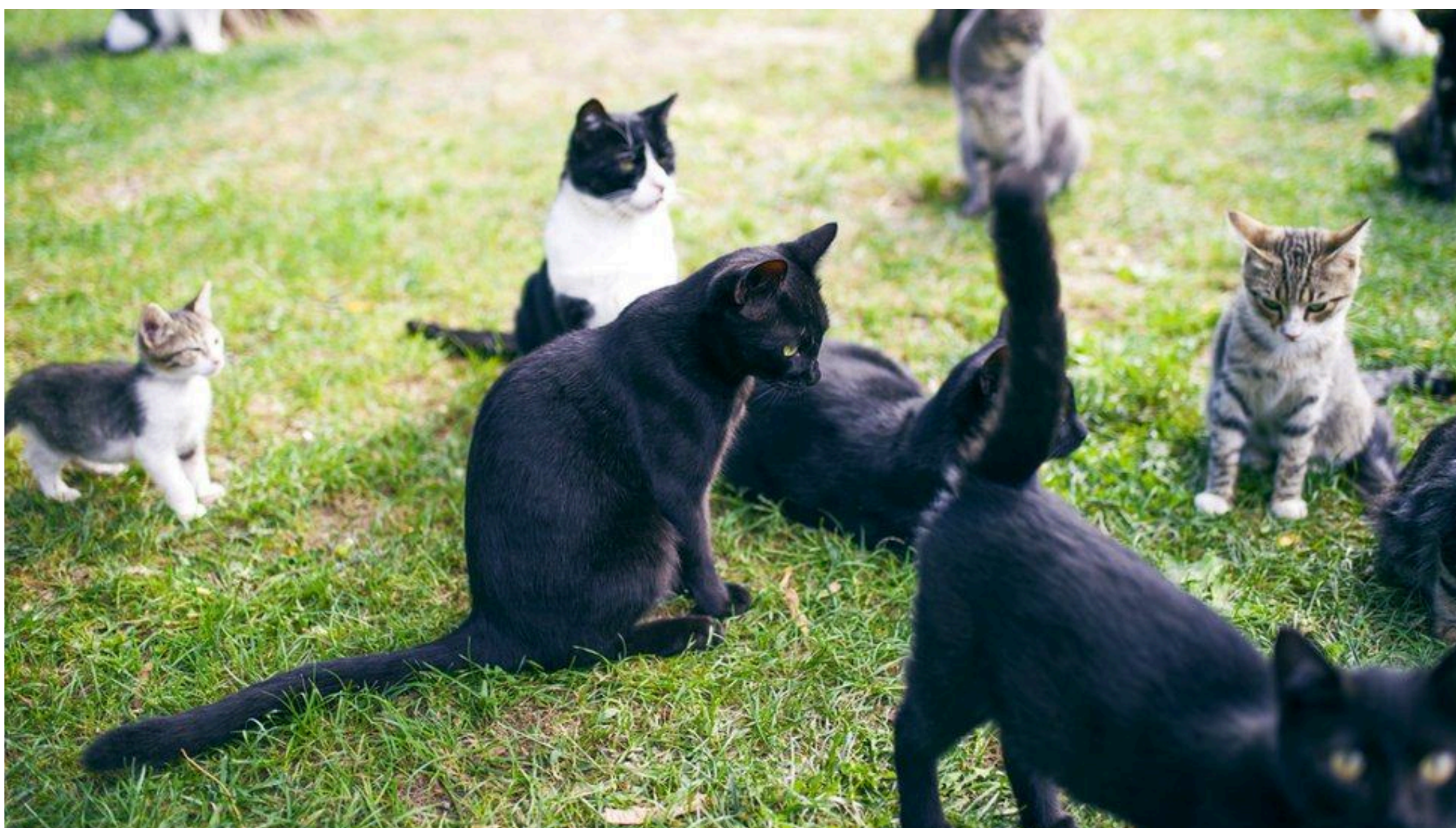
Pašvaldībā, kurā sterilizēti vismaz 80% kaķu, ir novēršams to skaita straujš pieaugums un jāpanāk, lai pēc iespējas ātrāk tiktu sterilizēti 100% bezsaimnieka kaķu, jo pastāv risks, ka īpašnieku nesterilizēti kaķi varētu veicināt bezsaimnieka kaķu vairošanos.

Pašvaldības teritorijā bezsaimnieka kaķu sterilizācijas programma īstenojama pēc iespējas īsākā laika periodā (vēlams viena gada laikā, lai izvairītos no atkārtotiem metieniem kaķenēm). **Haotiska un pārlietu ilgā periodā īstenota bezsaimnieka kaķu sterilizācija ir neefektīva un nelietderīga: jo ilgāks kaķu sterilizācijas programmas periods, jo lielākas izmaksas tas prasīs.**

Kā noslēdzošais posms kaķu skaita kontrolei ir izglītojošais darbs ar kaķu īpašniekiem:

- āra apstākļos drīkst uzturēties tikai sterilizēti īpašnieku kaķi;
- kaķus, no kuriem netiek plānots gūt pēcnācējus, ieteicams sterilizēt (tai skaitā pašu kaķu veselības un labturības nolūkos), neatkarīgi no tā, ka tos plānots turēt iekštelpās;
- īpašnieka pienākums ir nepieļaut nekontrolētu dzīvnieka vairošanos.

Īpaša riska grupa ir personas, kuras tur vairākus bezšķirnes nesterilizētus kaķus.

PATVĒRUMS STERILIZĒTIEM BEZSAIMNIEKA KAĶIEM

Veidojot bezsaimnieka sterilizētu kaķu kolonijas, jāatceras, ka šiem dzīvniekiem jāizveido arī drošs patvērums.

Patvēruma nodrošināšana sterilizētiem bezsaimnieka kaķiem ir viena no minimālajām labturības prasībām, ko paredz Latvijas tiesību akti. Kaķim nodrošināma vieta, kur patverties no laika apstākļiem (lietus, sniegs, karstums u.tml.). Īpaši aktuāli nodrošināt patvērumu ir periodā no oktobra līdz martam, kad gaisa temperatūra pazeminās, palielinās nokrišņu daudzums.

Kāds ir šis patvērums, izlemjams pēc teritorijas, kurā mīt kaķi, pēc bezsaimnieka kaķu aprūpētāju iespējām, pēc citiem ārējiem faktoriem.

Izplatītākie patvēruma varianti:

- speciāli izgatavotas un uzstādītas kaķu mājiņas;
- atsevišķas, norobežotas telpas ēku pagrabos;
- šķūņi, garāžas u.c. neapdzīvojamas telpas, kurās ierīkotas ejas vai kuri atvērti un pieejami kaķim patvēruma vajadzībām.

Sterilizēto bezsaimnieka kaķu uzturēšanās vietā būtiski ievērot šādus pamatprincipus:

- kaķu drošība (pēc iespējas tālāk no transportlīdzekļu satiksmes; vietām, kur brīvi varētu piekļūt suņi, savvaļas dzīvnieki u.tml.)
- dzīvnieku aprūpētāju piekļuves ērtība (ņemot vērā, ka kaķu aprūpē bieži iesaistīti gados vecāki cilvēki, šo personu drošība un spēja piekļūt kaķiem ir jāņem vērā);
- apkārtējo iedzīvotāju intereses (jo īpaši svarīgi piedomāt, kur izvietot kaķus, ja ir konflikts apkārtējo iedzīvotāju vidū, lai neprovocētu cietsirdību pret kaķiem);

- namu apsaimniekošanas un iedzīvotāju koplēmumu ievērošana (neizmitināt kaķus dzīvojamo māju pagrabos, koplietošanas telpās u.tml., kur to atrašanās var radīt postījumus vai traucēt nama iedzīvotājiem);
- sanitārā tīrība: nodrošināt, ka kaķu uzturēšanās vietā tiek ievērota kārtība un tīrība; sakopt vietu pēc kaķu barošanas, neatstājot ēdienu atliekas.

PAGRABI, TO AIZVĒRŠANA

Īpaša uzmanība veltāma šim jautājumam, jo Latvijā viens no izplatītākajiem cietsirdības izpausmes veidiem pret bezsaimnieka kaķiem ir tieši šis – dzīvojamo māju pagrabu aizvēršana, pirms tam neveicot kaķu izlaišanu no pagrabtelpām, neapsekojot un nepārliedzinoties, ka pagrabā vairs nav palikuši dzīvi kaķi. **Šāda rīcība ir kvalificējama kā cietsirdīga izturēšanās pret dzīvnieku.** Bezsaimnieka kaķu izmitināšana ēku pagrabos nav aizliegta, bet ir jānodrošina, ka kaķu uzturēšanās šajās telpās nerada kaitējumu nama apsaimniekotājiem.

BEZSAIMNIEKA KAĶU MĀJIŅAS, TO IZVIETOŠANA

Ideālā variantā bezsaimnieka kaķiem ir uzstādāmas tiem speciāli veidotas kaķu mājiņas. Tomēr to izgatavošanā un izvietojumā ir jāievēro noteikumi gan kaķu ērtībām, gan sabiedriskās kārtības nodrošināšanai.

Bezsaimnieka kaķu mājiņai Latvijas klimatā jābūt siltai, sausai un aizsargātai no vēja un mitruma.

Te ir dažas būtiskas īpašības:

1. Siltināšana – mājiņu vēlams izgatavot no koka un siltināt ar putuplastu, putu polistirolu vai citu mitrumizturīgu materiālu. Iekšpusi vislabāk izklāt ar salmiem, kas saglabā siltumu un neuzsūc mitrumu kā, piemēram, audums.
2. Aizsardzība pret lietu un sniegu – jumtam jābūt slīpam, vēlams pārkarinātam pāri malām un ūdensizturīgam (piemēram, no bitumena vai plastmasas loksnes), lai novērstu ūdens iekļūšanu.

3. Aizsardzība pret vēju – ieejai jābūt nelielai (apmēram 15x15 cm - pietiekami maza, lai saglabātu siltumu un pasargātu no lielākiem dzīvniekiem), un to var nosegt ar elastīgu plastmasas aizkaru vai gumijas strēmelēm, lai vējš un sniegs netiktu iekšā. Var veidot mājiņas konstrukciju ar priekštelpu, kas pasargās gan no vēja, gan no savvaļas dzīvnieku iekļūšanas.
4. Pacelta no zemes – mājiņu vajadzētu pacelt vismaz 20 cm no zemes, lai pasargātu no mitruma un aukstuma. To var novietot arī uz ķieģeļiem vai paletēm.
5. Vieta un drošība – mājiņu vēlams novietot klusā, pasargātā vietā, piemēram, pie sienas, šķūņa vai koka, kur mājiņa būs pasargāta no stipriem vējiem. No drošības aspekta jāparupējas, lai mājiņā nevar iekļūt citi, t.sk., savvaļas dzīvnieki: pilsētās tie biežāk ir eži; ārpus pilsētām – lapsas, klaiņojoši suņi u.c.
6. Mājiņa vairākiem kaķiem – ja kaķu ir vairāk, var veidot lielāku mājiņu ar divām izejām, lai kaķi varētu izvairīties viens no otra, ja nepieciešams, kā arī lai kaķim būtu izeja bēgšanas gadījumā. Jāņem vērā kaķu savstarpējās attiecības: tie var gulēt kopā, lai dalītos siltumā, tai pat laikā jārēķinās, ka kaķi var arī nevēlēties dalīt telpu ar citiem sugas brāļiem. Lielām kaķu kolonijām vēlams izvietot vairākas mājiņas, nevis veidot vienu lielu, tādējādi ļaujot kaķiem pašiem veidot grupas, kurās tie labprāt uzturas kopā.

Foto: Egons Ziverts, Jaunliepāja

7. Apkope un tīrīšana - ērtākai tīrīšanai un salmu maiņai vēlams noņemams jumts vai atverama siena. Mājiņu tīrīšana veicama pēc nepieciešamības, bet vismaz reizi trijos mēnešos.

Kaķi visbiežāk izvēlas gulēt vietās, kur jūtas droši, viņiem patīk arī iespēja pārskatīt apkārtni, īpaši, ja viņi dzīvo ārā un jāpieskata sava teritorija.

Mājiņas izgatavošanā jāņem vērā kaķa pamatvajadzības, jo īpaši drošības sajūta. Kaķis neuzturēsies tādā mājiņā, kurā nejutīsies droši.

VAI KAĶIS GULĒS SPECIĀLI TAM IZVEIDOTĀ MĀJIŅĀ?

JĀ, ja:

- Telpa ir silta, sausa un aizsargāta no vēja un mitruma.
- Kaķis ir noguris, jūtas droši un nav spiests būt sardzē.
- Mājiņa atrodas vietā, kur viņš vispārīgi jūtas pasargāts (piemēram, pie sienas, nevis atklātā laukā).

NĒ, ja:

- Ieeja ir pārāk šaura un viņam šķiet, ka nevarēs ātri izbēgt, ja būs briesmas.
- Telpa ir pilnīgi tumša un aizvērtā, bez iespējām redzēt apkārtni.
- Ir citas alternatīvas, kas ļauj labāk pārraudzīt teritoriju (piemēram, kaudze ar salmiem zem nojumes).

Foto no Delfi.lv

KĀ RADĪT DROŠĪBAS SAJŪTU?

- Otra ieeja vai "avārijas izeja" – ja mājiņā ir vairākas istabas, var izveidot otru izeju, īpaši lielākām mājām.
- Daļēji atvērta priekštelpa – ja kaķim ir iespēja sākumā būt pusatklātā vietā (piemēram, priekštelpā ar nelielu ieeju guļvietā), viņš, visticamāk, uzticēsies mājiņai vairāk.
- Mazs "logs" – neliels caurums sienā (piemēram, 5–7 cm diametrā) var ļaut kaķim justies mazliet brīvākam, jo viņš varēs novērot apkārtni, bet tas neizlaidīs pārāk daudz siltuma.
- Ja mājiņa ir pārāk noslēgta un atrodas vietā, kur kaķis nevar pārskatīt savu teritoriju, viņš var izvēlēties negulēt iekšā vai izmantot to tikai ekstremālos laikapstākļos.

KAS JĀŅEM VĒRĀ KAĶU MĀJIŅAS IZVIETOŠANAI?

Obligāti! Pirms izgatavot un izvietot mājiņu bezsaimnieka kaķim vai kaķu kolonijai, tas jāsaskaņo ar teritorijas/nama apsaimniekotāju un/vai daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem.

Patvaļīgi izvietotas mājiņas var izraisīt konfliktsituācijas, kurās galvenie cietušie būs kaķi, jo neapmierinātie iedzīvotāji savu aizkaitinājumu vērsīs pret vājāko.

Foto: Ingus Kuplais un no H. Ertes privātā arhīva

PIELIKUMS NR.1 NORMAS PAR BEZSAIMNIEKA KAĶIEM SPĒKĀ ESOŠAJOS PAŠVALDĪBU SAISTOŠAJOS NOTEIKUMOS

NR.	Saistošie noteikumi*	Normas par bezsaimnieka kaķiem
1.	Kuldīgas novada domes 27.02.2025. saistošie noteikumi Nr. 6/2025 “Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Kuldīgas novadā” ²⁷	III. Bezsaimnieku kaķu aprūpe un uzturēšana 8. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju piegulošajā teritorijā atļauts turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi ar nosacījumu, ja ir saņemts dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums un tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana. 9. Personām, kas baro mājas (istabas) dzīvnieku sabiedriskā vietā, jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 10. Rodoties nelabvēlīgai epizootiskai situācijai vai epidēmijai, kompetentās valsts iestādes vai Kuldīgas novada pašvaldības vides speciālists var ierobežot vai aizliegt turēt konkrētajā apdzīvotajā vietā mājas (istabas) dzīvniekus.
2.	Dienvidkurzemes novada domes 18.02.2025. saistošie noteikumi Nr. 2025/6 “Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Dienvidkurzemes novadā” ²⁸	3. Pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana.
3.	Mārupes novada domes 26.03.2025. saistošie noteikumi Nr. 12/2025 “Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Mārupes novadā” ²⁹	6. Dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja ir nodrošināta to labturība un apzīmēšana.
4.	Krāslavas novada domes 27.06.2024. saistošie noteikumi Nr. 2024/6 “Par mājdzīvnieku turēšanu Krāslavas novadā” ³⁰	7. Dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja ir nodrošināta to labturība un apzīmēšana.
5.	Ķekavas novada domes 27.06.2024. saistošie noteikumi Nr. 17/2024 “Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Ķekavas novadā” ³¹	IV. Bezsaimnieku kaķu aprūpe un uzturēšana 11. Ķekavas novada administratīvajā teritorijā dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja ir nodrošināta tā labturība, apzīmēšana un barošanas vietas sakopšana. 12. Bezsaimnieku kaķu kolonijas reģistrē un uzskaita Ķekavas novada pašvaldībā. 13. Dzīvniekiem paredzētā ēdiena novietošana koplietošanas telpās vai sabiedriskajās vietās, izņemot speciāli tam paredzētās un apzīmētās vietās, kā arī tuvāk par 15 (piecpadsmit) metriem no sabiedriskām ēkām un daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām, ir aizliegta. Personām, kas baro bezsaimnieka kaķus, jānodrošina barošanas vietas sakopšana.

		14. Noķertos bezsaimnieka kaķus sterilizē, apzīmē un nogādā atpakaļ ierastajā vidē.
6.	Saldus novada domes 22.08.2024. saistošie noteikumi Nr. 26 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas saistošie noteikumi Saldus novadā" ³²	4. Atļauts dzīvojamo māju tuvumā turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība, un, ja tiek sakopta teritorija, kurā dzīvnieks tiek barots un uzturas.
7.	Bauskas novada domes 30.05.2024. saistošie noteikumi Nr. 9 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Bauskas novadā" ³³	5. Dzīvojamo māju tuvumā vai speciāli tam norobežotās dzīvojamo māju iekštelpās var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieku kaķi. 6. Nekustamā īpašuma īpašnieki, valdītāji, lietotāji vai apsaimniekotāji savā teritorijā nepieļauj klaiņojošu mājas dzīvnieku uzturēšanos, kā arī mājas dzīvniekiem paredzētā ēdiena novietošanu koplietošanas telpās vai sabiedriskās vietās, izņemot īpaši ierīkotās un apzīmētās vietās. Personām, kas īpaši ierīkotās un apzīmētās vietās baro mājas dzīvniekus, jānodrošina barošanas vietu sakopšana. 15. Noķertos bezsaimnieku kaķus sterilizē un nogādā atpakaļ ierastajā vidē saskaņā ar programmu "Noķer – sterilizē – atlaid".
8.	Aizkraukles novada domes 16.05.2024. saistošie noteikumi Nr. 2024/9 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Aizkraukles novadā" ³⁴	8. Nekustamā īpašuma īpašnieks viņam piederošajā (apsaimniekošanā esošajā) objektā un teritorijā nedrīkst pieļaut klaiņojošu Mājas dzīvnieku ilgstošu uzturēšanos un barošanas. 9. Personām, kas baro mājas (istabas) dzīvnieku sabiedriskā vietā, jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 10. Aizliegts barot klaiņojošus Mājas dzīvniekus daudzīvokļu dzīvojamo māju koplietošanas telpās.
9.	Saulkrastu novada domes 26.06.2024. saistošie noteikumi Nr. SN 8/2024 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Saulkrastu novadā" ³⁵	5. Dzīvojamo māju īpašumā esošajā piegulošajā teritorijā var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieka kaķi ar nosacījumu, ja atbilstoši īpašnieku noteiktajai kārtībai ir saņemts dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums, tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana un personas, kuras veic bezsaimnieka kaķu barošanu, nodrošina barošanas vietas sakopšanu
10.	Valkas novada domes 25.04.2024. saistošie noteikumi Nr. 7 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Valkas novadā" ³⁶	
11.	Tukuma novada domes 28.03.2024. saistošie noteikumi Nr. 13 "Par mājdzīvnieku turēšanu Tukuma novadā" ³⁷	9. Pilsētās vai lauku apdzīvotās vietās dzīvojamo māju tuvumā atļauts turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana atbilstoši normatīvo aktu prasībām. 10. Personai, kas baro mājdzīvnieku sabiedriskā vietā, jānodrošina barošanas vietas sakopšana.

12.	Siguldas novada domes 28.03.2024. saistošie noteikumi Nr. 10 "Mājas (istabas) dzīvnieku labturības noteikumi Siguldas novadā" ³⁸	
13.	Madonas novada domes 29.02.2024. saistošie noteikumi Nr. 4 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu un izķeršanu Madonas novadā" ³⁹	6. Pilsētā, ciemā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā, nodrošinot labturību un apzīmēšanu, atļauts turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi. 10. Visus izdevumus, kas saistīti ar klaiņojošu un bezpalīdzīgā stāvoklī nonākušo mājas dzīvnieka noķeršanu, transportēšanu, uzturēšanu un aprūpi Patversmē, saskaņā ar Patversmes cenrādi sedz tā īpašnieks (turētājs), vai bezsaimnieka dzīvniekiem sedz pašvaldība, no kuras administratīvās teritorijas dzīvnieks ir atvests.
14.	Daugavpils pilsētas domes 16.05.2024. saistošie noteikumi Nr. 23 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Daugavpils valstspilsētas pašvaldībā" ⁴⁰	1. Saistošie noteikumi nosaka: 1.2. pieļaujamību dzīvojamo māju tuvumā turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus; 6. Dzīvojamo māju tuvumā atļauts turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana.
15.	Preiļu novada domes 28.03.2024. saistošie noteikumi Nr. 2024/5 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Preiļu novadā" ⁴¹	5. Preiļu pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana.
16.	Ropažu novada domes 13.12.2023. saistošie noteikumi Nr. 43/23 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Ropažu novada pašvaldībā" ⁴²	8. Personām, kas baro mājas (istabas) dzīvnieku publiskā vietā (piemēram, pie kaķu mājām), jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 9. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju tuvumā var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieku kaķi ar nosacījumu, ja tiek nodrošināta to apzīmēšana un labturība.
17.	Rēzeknes novada domes 18.01.2024. saistošie noteikumi Nr. 20 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Rēzeknes novadā" ⁴³	1. Saistošie noteikumi (turpmāk – noteikumi) nosaka atļauju sterilizētu bezsaimnieka kaķu turēšanai, [...] 9. Pilsētā un lauku apdzīvotās vietās dzīvojamo māju tuvumā var turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana. 10. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju tuvumā var turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi ar nosacījumu, ja tiek nodrošināta kaķu labturība un apzīmēšana.
18.	Jēkabpils novada domes 25.01.2024. saistošie noteikumi Nr. 1 "Saistošie noteikumi par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Jēkabpils novadā" ⁴⁴	8. Personām, kas baro mājas (istabas) dzīvnieku sabiedriskā vietā (pie kaķu mājām), jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 9. Bezsaimnieka sterilizētus kaķus var izmitināt un aprūpēt pilsētā vai lauku apdzīvotā vietā dzīvojamo māju tuvumā, nodrošinot tā labturību un apzīmēšanu

19.	Ādažu novada domes 23.11.2023. saistošie noteikumi Nr. 40/2023 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Ādažu novadā" ⁴⁵	6. Mājdzīvniekiem paredzētā ēdiena novietošana koplietošanas telpās vai sabiedriskā vietā ir aizliegta, izņemot tam speciāli paredzētās un apzīmētās vietās. Lēmumu par ēdiena novietošanu koplietošanas telpās pieņem dzīvokļu īpašnieku kopība. Saskaņojumu ēdiena novietošanai sabiedriskā vietā sniedz Ādažu novada būvvalde. Personām, kas baro Mājdzīvniekus šajās vietās, jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 7. Dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja tiek nodrošināta kaķu labturība un apzīmēšana. 13. Noķertos bezsaimnieku kaķus sterilizē un nogādā atpakaļ ierastajā vidē saskaņā ar programmu "Noķer – sterilizē – atlaid".
20.	Rēzeknes pilsētas domes 19.10.2023. saistošie noteikumi Nr. 17 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Rēzeknes valstspilsētā" ⁴⁶	8. Daudzdzīvokļu dzīvojamai mājai piesaistītā zemesgabalā atļauts turēt tikai sterilizētu bezsaimnieka kaķi ar nosacījumu, ja tiek nodrošina tā labturība un apzīmēšana. 10. Personām ir pienākums uzturēt tīrībā un kārtībā vietu, kur tiek baroti sterilizēti bezsaimnieka kaķi.
21.	Jūrmalas pilsētas domes 28.09.2023. saistošie noteikumi Nr. 24 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Jūrmalas valstspilsētas administratīvajā teritorijā" ⁴⁷	10. Klaiņojošo dzīvnieku barošana ir pieļaujama vietās, kuras ir saskaņotas ar īpašuma īpašnieku, nodrošinot barošanas vietas sakopšanu. 11. Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju tuvumā vai speciāli tam norobežotās dzīvojamo māju iekštelpās var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieku kaķi ar nosacījumu, ja tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana.
22.	Alūksnes novada domes 26.10.2023. saistošie noteikumi Nr. 30/2023 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Alūksnes novadā" ⁴⁸	6. Pieļaujama sterilizēta bezsaimnieka kaķa turēšana daudzdzīvokļu māju piegulošā teritorijā, ja tiek nodrošināta tā labturība un apzīmēšana.
23.	Ventspils pilsētas domes 24.08.2023. saistošie noteikumi Nr. 6 "Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Ventspils valstspilsētas pašvaldībā" ⁴⁹	8. Dzīvojamo māju tuvumā var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana.
24.	Dobeles novada domes 27.04.2023. saistošie noteikumi Nr.7 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Dobeles novada administratīvajā teritorijā" ⁵⁰	8. Klaiņojošu kaķu barošana daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pieguļošajā teritorijā ir atļauta tikai gadījumos, ja ir saņemta daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieku kopsapulces piekrišana klaiņojošu kaķu barošanai daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pieguļošajā teritorijā un iekārtota speciāla klaiņojošu kaķu barošanas vieta. Personai, kas baro klaiņojošos kaķus daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pieguļošajā teritorijā, ir jāuztur iekārtotā barošanas vieta tīrībā un kārtībā. 9. Pilsētās vai lauku apdzīvotās vietās dzīvojamo māju tuvumā atļauts turēt sterilizētu bezsaimnieka kaķi, ja tiek nodrošināta tā labturība un iezīmēšana, nogriežot auss galiņu.

25.	Ludzas novada pašvaldības domes 29.03.2023. saistošie noteikumi Nr.6/2023 “Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Ludzas novadā” ⁵¹	5. Nekustamā īpašuma īpašnieki, valdītāji, lietotāji vai apsaimniekotāji savā teritorijā nepieļauj klaiņojošu Mājdzīvnieku uzturēšanos, kā arī to barošanu, izņemot īpaši ierīkotās un apzīmētās vietās. 6. Mājdzīvniekiem paredzētā ēdiena novietošana koplietošanas telpās vai sabiedriskā vietā ir aizliegta, izņemot tam speciāli paredzētās un apzīmētās vietās. Personām, kas speciāli paredzētās un apzīmētās vietās baro Mājdzīvniekus, jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 7. Dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja ir nodrošināta to labturība un apzīmēšana. 20. Par šo noteikumu 6. un 7.*punktā noteikto prasību neievērošanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu līdz desmit naudas soda vienībām. <i>* Noteikumu 20. punkts paredz sodu par nesterilizētu bezsaimnieka kaķu turēšanu dzīvojamo māju tuvumā.</i>
26.	Cēsu novada domes 16.06.2022. saistošie noteikumi Nr.20 “Mājas (istabas) dzīvnieku turēšanas noteikumi Cēsu novadā” ⁵²	6. Cēsu novada nekustamā īpašuma īpašnieki vai valdītāji savā teritorijā nepieļauj klaiņojošu dzīvnieku uzturēšanos, kā arī to barošanu, izņemot īpaši ierīkotās un apzīmētās vietās, par kurām informē Cēsu novada pašvaldības policiju. Nekustamā īpašuma īpašnieks vai valdītājs ir atbildīgs par normatīvo aktu ievērošanu attiecībā uz Mājdzīvnieku turēšanu un labturību, nodrošinot bezsaimnieku Mājdzīvnieku sterilizāciju un vakcināciju pret trakumsērgu, kā arī ir atbildīgs par Mājdzīvnieku nekontrolētu vairošanos. 7. Mājdzīvniekam paredzētā ēdiena novietošana koplietošanas telpās ir aizliegta, izņemot tam speciāli paredzētās un apzīmētās vietās. Personām, kas šajās vietās baro Mājdzīvniekus, jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 8. Dzīvojamo māju tuvumā drīkst turēt sterilizētus bezsaimnieka kaķus, ja ir nodrošināta to labturība un atbilstoša apzīmēšana. Tie nav uzskatāmi par klaiņojošiem dzīvniekiem.
27.	Valmieras novada pašvaldības domes 24.02.2022. saistošie noteikumi Nr.38 “Mājas (istabas) dzīvnieku reģistrācijas, turēšanas un izķeršanas kārtība Valmieras novadā” ⁵³	4. Nekustamā īpašuma īpašnieks viņam piederošajā (apsaimniekošanā esošajā) objektā un teritorijā nedrīkst pieļaut klaiņojošu mājas (istabas) dzīvnieku pastāvīgu uzturēšanos. 5. Bezsaimnieka mājas (istabas) dzīvnieku barošana ir pieļaujama vietās, kuras ir saskaņotas ar īpašuma īpašnieku, nodrošinot barošanas vietas sakopšanu un šo dzīvnieku labturības prasību ievērošanu. 6. Dzīvojamo māju tuvumā var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieku kaķi, ja tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana. 8. Valmieras novada administratīvajā teritorijā, nodrošinot labturību un apzīmēšanu (aplikta kakla sikсна vai kupēts auss galiņš), sterilizētu bezsaimnieka kaķi atļauts izmitināt daudzdzīvokļu dzīvojamo māju

		koplietošanas telpās un tām piegulošajās teritorijās, ja par to ir lēmusi Dzīvokļa īpašuma likumā noteiktā kārtībā daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieku kopība un ir saņemts rakstisks saskaņojums no daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldnieka. 9. Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas vai zemes vienības, kurā tiek barots bezsaimnieka Mājas dzīvnieks, īpašnieks vai tā pilnvarotā persona īpašuma robežās ir atbildīgs savā apsaimniekotajā teritorijā par normatīvo aktu ievērošanu attiecībā uz bezsaimnieka Mājas dzīvnieku turēšanu un labturību, tai skaitā nodrošinot
28.	Talsu novada domes 25.11.2021. saistošie noteikumi Nr.40 "Saistošie noteikumi par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Talsu novadā" ⁵⁴	III. Īpašie pienākumi kaķa turēšanai 5. Sterilizētus bezsaimnieka kaķus atļauts turēt un aprūpēt dzīvojamo māju koplietošanas telpās un ēkai piesaistītajā zemesgabālā tikai tad, ja ir saņemts dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums vai pārvaldnieka rakstiska atļauja, ar nosacījumu, ka tas nerada antisanitārus apstākļus sabiedriskās vietās un teritorija tiek sakopta pēc dzīvnieku barošanas. 6. Personām, kas baro Mājas dzīvnieku sabiedriskā vietā, nekavējoties jānodrošina barošanas vietas sakopšana. 9. Par nepieciešamību sterilizēt klaiņojošus bezsaimnieku kaķus jāziņo Talsu novada pašvaldības Īpašumu un vides aizsardzības nodaļai, kura organizē to noķeršanu un nogādāšanu veterinārā klīnikā.
29.	Liepājas pilsētas domes 12.07.2018. saistošie noteikumi Nr.15 "Par mājas (istabas) dzīvnieku turēšanu Liepājas pilsētā" ⁵⁵	9. Dzīvojamo māju īpašumā esošajā piegulošajā teritorijā var tikt turēti sterilizēti bezsaimnieka kaķi ar nosacījumu, ja: 9.1. atbilstoši īpašnieku noteiktajai kārtībai ir saņemts dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums; 9.2. tiek nodrošināta to labturība un apzīmēšana; 9.3. personas, kuras veic bezsaimnieka kaķu barošanu, nodrošina barošanas vietas sakopšanu. 10. Rodoties nelabvēlīgai epizootiskai situācijai vai epidēmijai, Pārtikas un veterinārais dienests un pašvaldības iestādes "Liepājas pilsētas pašvaldības administrācija" amatpersona atbilstoši kompetencei var ierobežot vai aizliegt turēt konkrētajā pilsētas vietā mājas (istabas) dzīvniekus.

No 29 uz 25.05.2025.g. spēkā esošiem pašvaldību saistošiem noteikumiem, normas par bezsaimnieka kaķiem iekļautas 26 noteikumos (3 pašvaldību – Aizkraukles, Siguldas un Valkas novads – saistošos noteikumos nav normu par bezsaimnieka kaķiem).

Galvenokārt pašvaldību saistošajos noteikumos atkārtota DzAL 8.panta ceturtās daļas norma – par atļauju dzīvojamo māju tuvumā turēt bezsaimnieka kaķus. Lielā daļā pašvaldību noteikumu noteiktas sabiedriskās kārtības normas – uzturēt kaķu barošanas vietas kārtība. Atsevišķas pašvaldības noteikušas atbildību (atbildīgo personu) par bezsaimnieka kaķu uzturēšanu.

IZMANTOTIE AVOTI

Vadlīnijas Bezsaimnieka kaķu sterilizācijas kārtībai, izmantojot pašvaldību piešķirto finansējumu, apstiprinātas Dzīvnieku aizsardzības ētikas padomes 2008.gada 3.decembra sēdē, prot.Nr.45, 7 lpp.

Humane cat population management guidance, (2011) International Companion Animal Management Coalition (ICAM Coalition), 40 p.

Sparkes AH, Bessant C, Cope K, Ellis SL, Finka L, Halls V, Hiestand K, Horsford K, Laurence C, MacFarlaine I, Neville PF, Stavisky J, Yeates J; ISFM. ISFM guidelines on population management and welfare of unowned domestic cats (*Felis catus*). J Feline Med Surg. 2013 Sep;15(9):811-817. doi: 10.1177/1098612X13500431. PMID: 23966006.

Slater MR. The Welfare Of Feral Cats. The Welfare Of Cats. 2007;3:141–175. doi: 10.1007/978-1-4020-3227-1_6. PMCID: PMC7122712.

Boone JD. Better trap-neuter-return for free-roaming cats: Using models and monitoring to improve population management. J Feline Med Surg. 2015 Sep;17(9):800-7. doi: 10.1177/1098612X15594995. PMID: 26323805.

Foley P, Foley JE, Levy JK, Paik T. Analysis of the impact of trap-neuter-return programs on populations of feral cats. J Am Vet Med Assoc. 2005 Dec 1;227(11):1775-1781. doi: 10.2460/javma.2005.227.1775. PMID: 16342526.

Fast facts about the "feral cat problem", National Felina Research Council // <https://www.felineresearch.org/fast-facts-about-feral-cats>

Cat Population by Country 2025 // <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/cat-population-by-country>